

MET 't OOG OP DE TOEKOMST

Symposium

Zaterdag 27 juni 2015

Doven Ontmoetings Centrum

Stadhouderskade 89

Amsterdam

Toine van Bijsterveldt:

De dovenwereld is een kleine wereld en veel mensen hebben te maken gehad met Handtheater en eraan bijgedragen. Bijzonder welkom ook voor onze tolken: Erika Bloemkolk, Lud van der Garde, Sandra Markies en Gerdinand Wagenaar. We zullen jullie vanmiddag weer zien optreden in een bijeenkomst van horenden en doven.

Mijn naam is Toine van Bijsterveldt. Ik ben de voorzitter van het bestuur van Handtheater.

Ik vorm dat bestuur samen met Marjolijn Sinke, Pieter Wijbenga en Saranna Maureau. De laatste twee kunnen hier vandaag niet zijn. We hadden namelijk de bijeenkomst gepland op 2 mei, maar door omstandigheden moesten we de bijeenkomst uitstellen. Zij hadden hun vakantie al gepland, maar zijn in gedachten bij ons.

25 jaar geleden werd Handtheater opgericht. Sinds 1990 heeft de emancipatie van dove Nederlanders een flinke vooruitgang meegemaakt. Daar hebben de doven zelf aan bijgedragen, daar hebben belangenbehartigers aan bijgedragen en daar heeft Handtheater ongetwijfeld ook aan bijgedragen.

Eind tachtiger jaren was er al een internationale beweging van theatergroepen van doven. In 1989 heeft dat geleid tot het Internationaal Gebarentheater Festival in Amsterdam (georganiseerd door Handtheater i.o. en de Stichting Welzijn Doven Amsterdam). Handtheater is opgericht in 1990 en daarna is er een lange reeks van soms prachtige theatervoorstellingen. Daarnaast heeft Handtheater een belangrijke rol gespeeld in de educatie van dove jongeren die door Handtheater in contact zijn gekomen met theater in gebarentaal.

In 1996, in wat nu De Hallen zijn, werd het eerste theatertje opgebouwd, met 51 stoelen. Een paar jaar later moest Handtheater daar weg vanwege de plannen van het gemeente stadsdeel.

Toen vonden we onderdak aan de De Wittenkade, waar John van Gelder met vrijwilligers, de meesten doof, een prachtig theatertje heeft gemaakt in een oude kerk, met 96 stoelen. Het was enorm sfeervol, buitengewoon fraai en een genot om daar te zijn. Daar zijn ook mooie producties tot stand gekomen. We gingen daar weg, omdat we als bestuur zagen dat het met de financiën achteruitging. Handtheater kon de huur niet meer betalen. Toen zijn we hier naartoe verhuisd en natuurlijk blij met het welkom van SWDA.

Die broedplaats voor jongere doven daar kom ik straks op terug. Veel jonge doven mensen hebben bij Handtheater gewerkt als medewerker of acteur of als vrijwilliger, en hebben aan de ene kant veel geleerd van de oude rotten van Handtheater en tegelijkertijd hebben ze de gelegenheid gekregen om zich tegen die oudere generatie af te zetten. Dat komt later nog aan de orde, want we blikken niet alleen terug op die 25 jaar, maar werpen ook een blik in de toekomst.

Veel mensen hebben bijgedragen aan het succes van Handtheater, aan de brug die Handtheater heeft geslagen tussen doof en horend: de oud-medewerkers, de vrijwilligers, bestuursleden, financiers, tolken en sympathisanten.

In die 25 jaar hebben we ook mensen verloren: Gert-Jan de Kleer, medeoprichter en acteur, Herman Scheper, bestuurslid en zakelijk leider, van Eduard Leuw, acteur, Cora de Jonge, pr-medewerker, Marja Bönker, medeoprichter, Syll Schaap, van wie de ouders hier ook zijn, fotograaf en vormgever, Henk Buter, bestuurslid. Met warmte en weemoed herdenken we hen.

In 25 jaar heeft Handtheater mooie producties gespeeld, daarvan zijn hier veel foto's te zien. Als het goed is, hebben jullie een aantal rode stickertjes gekregen. Het staat jullie vrij om straks stickertjes te plakken op de foto's die jullie dan aan het einde van de dag kunnen meenemen. Dat geldt ook voor het materiaal dat in de barruimte op tafel ligt.

Hoe moet dat nu in de toekomst? We willen enerzijds Handtheater, vanwege financiële redenen, goed afsluiten en tegelijkertijd willen we wat Handtheater in die 25 jaar tot stand heeft gebracht bewaren voor de komende generaties. Dus hebben we een website gemaakt waarop alles van waarde uit die 25 jaar te vinden is. We zullen die website straks presenteren. Die presentatie is het tweede grote onderdeel van het programma.

Als eerste willen we de vraag aan de orde stellen: hoe moet het verder met kunst en cultuur in gebarentaal. Daarvoor gebruiken we de in onze wereld succesvolle formule van OOGgetuigen en behandelen dat thema in de vorm van een rechtszitting.

Straks komt de rechtbank binnen en verzoek ik iedereen om op te staan. Rechter Eva Westerhoff zal de rechtszitting openen en de openbare aanklager, advocaat en griffier voorstellen.

Voor het zover is, laten we een filmpje zien over de spelregels bij OOGgetuigen.

OOGgetuigen

Over de toekomst van kunst en cultuur in gebarentaal

Zaterdag 27 juni 2015

Doven Ontmoetings Centrum

Stadhouderskade 89

Amsterdam

Rechter	Eva Westerhoff
Openbare aanklager	Tony Bloem
Advocaat	Dennis Hoogeveen
Griffier	Bart Koolen

Griffier: Dames en heren, ik verzoek u vriendelijk om op te staan. Dan zal de rechtbank binnenkomen.
U mag weer gaan zitten.

Rechter: Dames en heren, van harte welkom op deze bijzondere dag en bij OOGgetuigen. U hebt net de video gezien met de instructies voor OOGgetuigen. Er zijn twee wijzigingen. In de video werd verteld dat alleen doven aan OOGgetuigen kunnen meedoen, maar vandaag kunnen ook horenden aan de discussie deelnemen. Een tweede wijziging is dat er twee mogelijke standpunten zijn: voor of tegen de stelling. De mogelijkheid van twijfel vervalt vandaag, althans de positie in het midden. Geeft u bij twijfel aan, aan het begin van uw betoog, dat u twijfelt. Naast mij advocaat Dennis Hoogeveen, aan de andere zijde openbare aanklager Tony Bloem en griffier Bart Koolen.
Ik verzoek de griffier om de eerste stelling aan het publiek te laten zien.

STELLING 1: ALLEEN DOVEN MOGEN KUNST IN GEBARENTAAL MAKEN.

Openbare aanklager: Waar hebben we het eigenlijk over? Vroeger zeiden de doven: doven zijn zo en horenden zijn zo. Doven en horenden waren ver van elkaar verwijderd en wisten weinig van elkaar. Er was weinig affiniteit. Iedere groep had zijn eigen taal, eigen cultuur en eigen wereld. In de loop van de tijd zijn beide groepen elkaar meer genaderd. De samenleving is in toenemende mate toegankelijker geworden en daarmee werd de dovenwereld een onderdeel van de maatschappij. Dat was een mooie ontwikkeling. De samenleving weet nu ook meer van gebarentaal. De taalgrenzen zijn aan het verschuiven. Dove mensen blijven doof, maar de taalgroep (van de gebarentaal) wordt steeds groter en daarmee de levensruimte van dove mensen. Dove mensen kunnen niet zeggen: hé, dat zijn mijn gebaren, daar moet je van afblijven. Gebarentaal is van iedereen.

Advocaat: Ik sta toch op het standpunt dat de gebarentaal van de doven is. In de dovenwereld wordt gebarentaal gebruikt en als het tijdens bijeenkomsten steeds gezelliger wordt, wordt de gebarentaal ook steeds creatiever. Op het moment dat er in een gezelschap één horende binnenstapt, dan remt dat proces al. Dat verschijnsel zult u allen uit eigen ervaring wel kennen.
Als je dove kunstenaars die zich in gebarentaal uiten, vergelijkt met horenden, en je kijkt dan naar de reactie van het publiek, dan krijgen de dove kunstenaars het applaus. Het gaat ook om identificatie. Je hebt als dove ook het recht om je te kunnen identificeren met een dove kunstenaar. Met een horende kunstenaar

kan je je niet zo identificeren. Horenden die gebarentaal gebruiken, doen dat binnen een strak kader; ze maken de gebaren afgestemd. Terwijl doven mensen de regeltjes kunnen laten vallen en de gebaren veel soepeler, losser en creatiever gebruiken. Daarvan kun je als doof publiek pas van genieten. De horenden zeggen ook vaak: Dat gebaar is fout! Zo heb ik het niet geleerd op school! Zo leren we dat niet op de HU (Hogeschool Utrecht, m).

(Gelach.)

Openbare aanklager: Ik wil graag op reageren op het betoog van mijn confrère. Laat dove mensen zelf een keuze maken voor met wie ze zich willen vereenzelvigen en verwant mee voelen. Dove mensen zijn oud en wijs genoeg om te bepalen wat hun het meest aanspreekt. Ik heb onlangs een voorstelling van horenden gezien die indruk op me heeft gemaakt. Het was een mengeling van muziek en gebarentaal. Zoiets heb ik nog niet eerder gezien. Dat is een verrijking van de gebarentaal. Laat dove mensen zelf hun keuze maken, dat hoeven wij echt niet voor hen te doen.

Advocaat: Taalverrijking?! Dat doven en horenden naar elkaar toegroeien, oké. Maar kolonisatie en culturele genocide, dat moeten we toch niet willen. We moeten toch niet willen dat de gebarentaal wordt gekoloniseerd door horenden? Laten we kijken naar dove kinderen. Zij zitten vaak alleen op een school tussen horende kinderen. Het enige taalmodel dat ze hebben is de tolk. Waar is nu het rijke gebarentaalaanbod voor dove kinderen? Daar maak ik me ernstig zorgen over. Laat de dove mensen zorgen voor dat rijke gebarentaalaanbod. Op het moment dat het dove mensen zijn die kunst in gebarentaal produceren, dan levert dat generaties op van dove mensen die creatief kunnen omgaan met gebarentaal. En misschien zijn er dove mensen die het leuk vinden om horende mensen muziek te zien geven, het zij zo.

Rechter: U hebt van beide partijen de standpunten kunnen aanhoren, dan wil ik graag de discussie starten. Bent u het eens met de advocaat dan nodig ik u uit om aan die kant te gaan staan. Is het de openbare aanklager met wie u het eens bent, dan kunt aan de andere kant gaan staan. Mag ik u uitnodigen.

Edward Tie: Ik ben het eens met Tony. In de toekomst gaan dovenscholen verdwijnen. Er wordt geen gebarentaal meer gedoceerd aan dove kinderen. Er is minder gebarentaalaanbod. Meer dove kinderen krijgen een CI (cochleair implantaat), praten en willen niet meer gebaren. Dat is jammer. Ik denk dat het belangrijk is om gebarentaal ook aan horenden te bieden, zodat ook horenden gebarentaal aan dove kinderen kunnen aanbieden. Want als je de gebarentaal pas op latere leeftijd aanbiedt, dan leren ze het niet meer.

Dick Kerkhoven: Kijk naar de wereld: er zijn heel veel verschillende talen. Engels voor de Engelsen, Frans voor de Fransen, Duits in Duitsland, en Nederlands in Nederland. We leren bijvoorbeeld ook Duits, Engels en Frans. Dan kunnen horende mensen toch ook wel gebarentaal leren? Dus ja, om dat nu heel sterk af te schermen, ik weet niet of dat zo'n goed idee is. Laat horende mensen gewoon gebarentaal leren, dan kun je ze later ook als tolk inzetten. Dus ben ik eigenlijk wel voor. Oh ... dan moet ik aan de andere kant staan!

(Gelach en geklap.)

Jacqueline Rensen: Ik ben het eens met de openbare aanklager, omdat ik houd van een grote wereld en van contact kunnen hebben met iedereen. Ik zou willen dat iedereen kan gebaren. In theaters zie je steeds meer voorstellingen die getolkt worden in de gebarentaal. Horende mensen zien de tolken die gebarentaal gebruiken en zeggen: dat is leuk! Daar wil ik meer over weten. En dan zoeken ze op Internet waar ze gebarentaal kunnen gebruiken. Daardoor volgen steeds meer mensen een cursus en wordt de wereld toegankelijker voor dove mensen. Ik ben lid van het Nederlands Gebarenkoor. En we brengen liedjes in gebarentaal. Gisteravond waren we naar een voorstelling van horende mensen, het was een show van een bekende Rotterdamse zanger, Lee Towers. Hij zong het nummer 'You never walk alone'. Stel dat dat nummer niet vertaald zou worden in gebarentaal, dan zou ik daarvan niet kunnen meegenieten, maar nu werd het wel vertaald door de tolken en kon ik meezingen. Dat is toch fantastisch!

(Jacqueline zingt: YOU'LL NEVER WALK ALONE!
Applaus.)

Annemieke van Kampen: Ik ben het voor een groot deel met de advocaat eens, maar ik wil nog wat amenderen. De stelling is dat kunst in gebarentaal van de dove mensen is en dat horenden geen gebarenkunst mogen produceren, want dat zou een toe-eigening zijn, een kolonisatie. Maar je kan het ook op een positieve manier zien, doven delen hun kunst met de horende wereld. Dat kan je als een positieve bijdrage zien, als Deaf Gain. Iets wat de doven bieden aan de maatschappij. Jacqueline zei het al: het is toch geweldig dat je samen van 'You never walk alone' kunt genieten? Maar ik ben wel bang dat kunst in gebarentaal uitsterft, want de gebarentaal zelf is al een beetje aan het uitsterven. We moeten de eigenheid van doven koesteren. We moeten ervoor zorgen dat het culturele erfgoed van doven behouden blijft. Zoals de Chinese Muur is opgenomen in de werelderfgoedlijst, zo zou cultureel erfgoed van doven ook moeten worden bewaard. Dove mensen moeten daarin een sturende functie hebben.

Arno Roeleveld: Ik ben het eens met Tony, met de openbare aanklager. De advocaat zei dat horende mensen geen gebruik mogen maken van de gebarentaal, die is eigendom van doven. Maar hoe zit het dan met CODA, horende kinderen van dove ouders? Die groeien ook op met dovencultuur, dat krijgen ze mee van hun ouders. En ook de taal. CODA kunnen ook creatief gebaren. O, Tony geeft me een tip: kennen jullie de CODA Brothers op Internet? Die staan op You Tube met allerlei filmpjes in gebarentaal, met heel veel creativiteit en dovencultuur erin. Als kunstuitingen in gebarentaal voorbehouden zouden zijn aan doven, dan zou je CODA uitsluiten. En trouwens ook plots- of laatdoven.

Rutger-Jan Savelkoul: We kijken met de discussie van de stelling af: we hebben het over kunst! Met deze stelling wordt ook iets anders bedoeld: elke dove wil ook zijn centen verdienen! Als ook horenden kunst in gebarentaal maken, dan blijft er voor de dove kunstenaars weinig over. Kijk maar naar Handtheater.

De rechter vat samen.

Griffier: De meerderheid is tegen de stelling.

STELLING 2: VOOR KUNST IN GEBARENTAAL IS ERKENNING VAN DE NGT NOODZAKELIJK.

Advocaat: Ik ben het eens met de stelling om de volgende redenen. Op het moment dat een taal een wettelijke basis heeft, is het gemakkelijker om subsidie te regelen.

In het 'VN-Verdrag inzake rechten van personen met een handicap' wordt in de definitie van taal expliciet verwezen naar gesproken taal, gebarentaal en andere communicatievormen zoals braille. Veel mensen denken dat erkenning van de NGT gevolgen zou hebben voor bijv. tolken op televisie en in het onderwijs, maar het is veel breder dan dat. Het creëert ook een bewustwording dat kunstuitingen in NGT ook mogelijk zijn. Op het moment dat het wetsvoorstel tot ratificatie van het VN-verdrag zou worden aangenomen, zou er verwezen moeten worden naar het gebruik van gebarentaal, onder andere in kunstuitingen.

Openbare aanklager: Het feit dat gebarentaal zich verspreidt is een positieve ontwikkeling. In de horende wereld wordt gebarentaal steeds meer geaccepteerd. En die wettelijke onderbouwing ... tja, dat is van bovenaf opgelegd. Daar gaan mensen zich tegen afzetten. Ze gaan tegenwerken of raken gedemotiveerd. Daarom pleit ik ervoor: als je kunstuitingen in gebarentaal wilt stimuleren, doe dat dan vanuit de samenleving. Meer en meer gebarentaal in de samenleving, daarin moet geïnvesteerd worden. De Vlaamse Gebarentaal is erkend, maar wat voor gevolgen heeft dat gehad? Bijna geen. Is daar beter theater in gebarentaal? Nauwelijks. Kijk naar Nederland ... wij hebben Handtheater ... nou ja, nu even niet zo, maar ik heb er alle vertrouwen in dat dat wel weer goed komt. De tolkenvoorziening is hier goed ontwikkeld en geregeld en is wettelijk vastgelegd. Een wettelijke erkenning van de gebarentaal voegt niet veel toe.

Advocaat: U zegt dat er slechte voorbeelden zijn van dingen die van bovenaf worden afgelegd, maar ik heb enkele tegenvoorbeelden. Op het moment dat een taal in een wet is vastgelegd, kan je je op die wet beroepen. Ik zou het niet als druk ervaren vanuit de overheid als de NGT erkend wordt. De wet is een instrument waarop je je ten opzichte van de autoriteit kunt beroepen. De erkenning van de Vlaamse Gebarentaal heeft in 2005 plaatsgevonden. Het is goed om je te realiseren dat op het moment dat een wet goedgekeurd wordt dat niet meteen tot veranderingen leidt. Het aanpassen van het beleid gaat langzaam. Er is nog niet zo lang geleden een adviescommissie ingesteld voor erkenning van de Nederlandse Gebarentaal en daarvoor is door de overheid ook geld op tafel gelegd. In Vlaanderen is een het Vlaams Gebarentaalcentrum opgezet. Het Nederlandse centrum heet Nederlands Gebarentaalcentrum, niet gebarentaalcentrum. Dus de wet is er in Vlaanderen en de uitwerking daarvan volgt wel, langzaam maar zeker.

Tamara van Meer: In principe heeft kunst geen wet nodig. Voor de ontwikkeling van kunst in gebarentaal is in de eerste plaats inzet en creativiteit noodzakelijk. Erkenning kan een bijdrage leveren, maar is niet echt nodig.

Roos Wattel: Ik zie het niet zo zwart-wit. De gemeenschap. Cultuur ontwikkelt zich vanzelf wel, maar de organisaties die het gebruik van gebarentaal willen bevorderen, hebben wel een wettelijke erkenning nodig. Ik heb zelf aan projecten van Handtheater meegewerkt en Handtheater heeft altijd ongelooflijk hard moeten werken en tijd moeten besteden aan formulieren voor subsidieaanvragen. Soms ben je meer tijd kwijt aan de subsidieaanvragen dan je kan besteden aan theater in gebarentaal. Subsidieaanvragen kosten zoveel tijd en bovendien gunnen ze je dan een beetje subsidie, meer niet. Terwijl als de wettelijke erkenning een feit is, dan kun je zeggen: wij hebben recht op kunst in gebarentaal. Dan wordt het ook moeilijker voor subsidiegevers om nee te zeggen.

Jacqueline Rensen: Dennis zei dat subsidie nodig is om de ontwikkeling te stimuleren. Dat klopt denk ik wel. Maar of het noodzakelijk is ... dat vraag ik me af. Kunst is emotie, die emotie uit je. En is het noodzakelijk om daar wettelijke erkenning voor te hebben? Mensen uiten zich toch wel.

Johan Wesemann: De discussie is wel interessant. Nu gaat Handtheater sluiten. De vraag is wat daarvan de oorzaak is. We hebben het over gelijkwaardigheid en rechten. De overheid, vooral op Europees vlak. Neem bijv. de Friese taal, de bescherming daarvan. Ook gebarentaal zou die bescherming moeten krijgen, maar daar is men niet zo scheutig mee. Als de overheid de gebarentaal erkent, dan geldt die erkenning dan ook voor de kunst in gebarentaal? Dat is niet echt nodig. Het gebruik van gebarentaal wordt steeds minder, omdat steeds meer doven integreren in de horende maatschappij. Begrijpen horende mensen wat kunst in gebarentaal is. Dat denk ik niet. Ik zou graag zien dat de Nederlandse Gebarentaal erkend wordt. Het VN-Verdrag alleen is niet voldoende. De Nederlandse regering zou dove mensen respecteren door de gebarentaal te erkennen en er daardoor voor te zorgen dat kunst en cultuur in gebarentaal een rechtspositie krijgen. Nu is het recht om dingen te kunnen doen op dat gebied minimaal en dat is heel jammer.

Openbare aanklager: Ik heb nog geen weerwoord kunnen geven. Mijn geachte opponent heeft het over de wettelijke noodzaak, maar die is er op dit gebied niet. Neem de leesvertelwedstrijd: voor de eerste keer heeft een doof meisje die op een reguliere school zit, de tweede prijs gewonnen. De creatieve uiting is uit haar zelf gekomen. Het is de eerste keer dat een dove leerling uit het reguliere onderwijs een prijs heeft gewonnen.

Advocaat: Ik hoop dat er volgend jaar nog een leesvertelwedstrijd kan plaatsvinden, want daarvoor is geld nodig, keiharde munten. Het is absoluut niet vanzelfsprekend dat die wedstrijd nog gehouden kan worden. Kunst is emotie, dat is waar. Maar kunnen we ons over twintig jaar nog herinneren hoe mooi de voorstellingen van Handtheater waren? Een wettelijke bescherming is nodig om kunstuitingen te creëren die aan de volgende generatie kunnen worden doorgegeven. Die kunstuitingen moeten worden vastgelegd en gedocumenteerd.

Serrie Kamerling: Gebarentaal is een prachtige taal. En als je als dove de gebarentaal beheerst, dan kan je kunst maken in die taal. Maar ik wou eigenlijk deze stelling omdraaien:

Voor de erkenning van de Nederlandse Gebarentaal is kunst nodig! Als je kijkt naar de geschiedenis in Nederland, van het denken over gebarentaal, waren het

25 jaar geleden Vi-taal en Handtheater die met kunst lieten zien wat gebarentaal is en dat dove mensen in hun gebarentaal gelijkwaardig zijn. We hebben daar allemaal van geprofiteerd. We hebben mensen laten optreden. Gelukkig hebben dove mensen ook de kunst kunnen vinden, maar er waren geen goede kunstopleidingen voor doven. In het dovenonderwijs werd in het begin geen aandacht aan kunst in gebarentaal besteed. Gelukkig is dat veranderd, doordat er pioniers waren. Helaas vonden de afgelopen 25 jaar de dovenorganisaties kunst in gebarentaal geen belangrijk issue, tot vandaag de dag. Dat wil zeggen: altijd waren andere dingen belangrijker. Ik denk dus dat je het moet omdraaien: als de kunst in gebarentaal verdwijnt, dan kijken we straks als horenden naar gebarentaal als hulpmiddel in het contact met dove mensen. En er is CI en horenden geloven heilig in het CI, want dan wordt een dove zo horend mogelijk. En dan hoeven wij horenden ons niet aan te passen. De gebarentaal is een volwassen taal. Bij de vorige stelling heb ik niet gestemd, omdat ik twijfelde. Gebarentaal is de oertaal van alle mensen, kijk maar naar baby-tjes. Dove mensen hebben alle mogelijkheden om de gebarentaal verder te ontwikkelen, want wij horenden worden helemaal door het geluid meegenomen. Ik denk dat het belangrijk is, en dat is mijn boodschap: belangenorganisaties, ga jullie keihard inzetten voor het culturele aspect in de belangenbehartiging, want dat is veel te weinig gebeurd.

(Klein applaus.)

Rechter: Dan nu het laatste woord aan deze mevrouw.

Annemieke van Kampen: Kunstuitingen hoeven niet bij de wet vastgelegd te zijn, maar de gebarentaal wel. Zoals het VN-Verdrag. De vraag is of dat voldoende is. Daarnaast wil ik voorstellen, namelijk het behoud van de dovencultuur, het voorkomen van het uitsterven daarvan. U kent vast wel de Unesco. Ik denk dat de dovencultuur op de werelderfgoedlijst moet komen.

De rechter vat samen.

Griffier: de meeste mensen zijn voor de wettelijke erkenning van de NGT.

STELLING 3: DOVEN INVESTEREN TE WEINIG IN HUN EIGEN KUNST EN CULTUUR.

Advocaat: Die stelling klopt niet. Investeren heeft een associatie met geld. Als een theatervoorstelling door minder mensen bekeken wordt, heeft dat misschien ook te maken met het afnemend aantal dove mensen dat naar het theater gaat. Dat is een breed verschijnsel in de maatschappij. Ik heb niet de indruk dat dove mensen weinig investeren in kunst en cultuur. Kijk bijv. naar het Internet, via het Internet worden nu veel kunstuitingen verspreid. Filmpjes, informatie. Ook op Facebook, op eigen websites die mensen produceren. Er zijn nu andere vormen van expressie en het delen van kunstuitingen dan theater. Het gebeurt nu meer online. Er zijn ook fysieke locaties waar kunstuitingen zijn. Theater is weliswaar minder populair, maar neem bijvoorbeeld Reims, daar vindt volgende week een groot festival plaats, waar 8000 dove mensen bij elkaar komen van over de hele wereld. Drie dagen is daar muziek, dans, theater en allerlei andere kunstuitingen. Er komen daar dus meer mensen dan er naar het congres van

WFD (World Federation of the Deaf) gaan. Dus er is wel degelijk interesse en er wordt wel degelijk geïnvesteerd. Mensen reizen naar Reims, boeken een hotel. Er wordt wel degelijk geïnvesteerd, maar het gebeurt op een andere manier. Dan heb je ook nog de dove filmfestivals, zoals Deaf in the Picture. Die worden goed bezocht.

Openbare aanklager: Zoals ik net al zei: die tijd van die gesloten gemeenschappen, met de behoefte aan een eigen groep en een eigen leven, in al die jaren is er steeds meer een toenadering gekomen. De wereld is meer toegankelijk geworden. De behoefte aan en het bewustzijn van de eigen cultuur wordt en steeds minder. Want kunst- en cultuuruitingen zijn in de samenleving steeds toegankelijker geworden. Er worden rondleidingen in NGT gegeven in musea. Er zijn theatervoorstellingen waar een tolk staat. Neem Sencity daar komen zoveel dove mensen naartoe. Misschien moeten we die eigen cultuur een beetje afbouwen, hoeft dat niet meer.

Rechter: Dank u wel, is er nog een reactie?

Advocaat: Op papier is de maatschappij beter toegankelijk. Er zijn inderdaad muziektolken; er zijn theatervoorstellingen met tolk; musea laten zich door dove adviseurs adviseren. Maar neem nou bijvoorbeeld muziektolken: ik denk dat zij dat vooral doen voor hun eigen plezier. Zo van: 'ik geniet van muziek en zo druk ik dat uit in gebarentaal, of jullie het nou begrijpen of niet!' En de dove mensen zijn met elkaar aan het gebaren en werpen af en toe een blik op het podium: 'o, ze is nog bezig, laat maar!' Is de openbare aanklager wel eens geweest bij Sencity? Het is een ontmoetingsplaats voor doven die elkaar lang niet gezien hebben en wat er op het podium gebeurt, is voor hen niet relevant.

Björn Verbeek: Iedereen kan zich in kunst uiten, maar als je het echt mooi en goed wil doen, dan heb je goed materiaal nodig. Dan kan je je pas goed presenteren en dat kost nu eenmaal geld.

Edward Tie: Doven in Nederland moeten al veel uit eigen portemonnee doen. Als je kunt genieten van al die verschillende kunstuitingen in NGT, zie je ook je geld weer een beetje terug. En het is een kwestie van horende mensen wakker maken via websites. Maar de mensen die dat maken, moeten ook leven en hebben eten nodig.

Jacqueline Rensen: Ik ben het er niet mee eens dat we te weinig investeren in eigen kunst en cultuur. Ik zie steeds meer dove jongeren die op de kunstacademie hebben gezeten en die hun diploma hebben gehaald. Ook op de filmacademie. Ik denk dat Handtheater veel mensen heeft geïnspireerd. Dove mensen zelf zetten nu muziek om in gebarentaal op YouTube filmpjes. Liever Sportiever organiseert elk jaar een volleybaltoernooi en het aantal teams neemt toe. De Leesvertelwedstrijd is ook een vorm van cultuur. Er wordt in een andere vorm geïnvesteerd maar niet minder, maar juist meer.

Rechter: De openbare aanklager.

Openbare aanklager: Deze zaken hebben niet met kunst en cultuur te maken, maar met recreatie. Maar dove mensen hebben blijkbaar niet zoveel behoefte aan kunst en cultuur. Kijk maar naar Handtheater, dat is bijna uitgestorven.

Advocaat: De openbare aanklager begint zichzelf te herhalen.

Rechter vat samen.

Griffier: De meeste mensen zijn van mening dat doven wel genoeg in eigen kunst en cultuur investeren.

Rechter: Dan sluit ik hierbij de discussie af en dank ik u voor uw bijdrage.

Griffier: Dan verzoek ik u om op te staan, zodat de rechtbank de zaal kan verlaten.

Toine van Bijsterveldt:

Dank u wel, rechtbank. Dan is het nu tijd voor een pauze. Mag ik u verzoeken om door deze deur de zaal te verlaten. Waarom? Menigeen zal zich herinneren dat zo'n twintig jaar geleden de Gebarentram door Amsterdam reed. De Gebarentram is ontworpen en geschilderd door Gert-Jan de Kler en in de gang nageschilderd door Tim de Graaf. Gaat u dat beleven in de gang. En dan zie ik u na de pauze hier weer terug.